

RECENSIONER

Stöd för läkare vid förskrivning till gravida

Janusinfo.se/gravreg/: Webbplats.

Recensenter: Ulf Högberg, professor, kvinnokliniken, Stellan Håkansson, docent, barnkliniken; båda vid Norrlands universitetssjukhus, Umeå.

Janusfönstret är kronan på verket – direkt beslutsstöd för läkemedelsförskrivning till gravida och nyblivna mammor. Vem känner inte igen frågorna från gravida och nyblivna mammor om mediciner? Telefonsamtal och patientbesök till gynnottagningen, specialistvårdmottagningen, eller förlossnings- och nyföddhetsavdelningen: »Jag står på x-medicin«, »Tänk om jag måste göra abort«, »Måste jag sluta med y-medicin?«, »Kan jag amma fast jag står på z-medicin?«. Vad har vi att luta oss mot i vår informationsökning för mammornas och barnens bästa?

Historien började med de skandinaviska födelseregistren, som alla startade i spåren av neurosedynkatastrofen 1960. Födelseregistren är fortfarande ramverket som genererar nya kunskaper om teratogenitet för redan registrerade

läkemedel. Tack vare professor Bengt Källén, en av initiativtagarna till Medicinska födelseregistret, så har den svenska farmakoepidemiologiska forskningen varit internationellt ledande.

Först i världen tog det vardagliga beslutsstödet i mödravården ett avgörande steg med den så kallade Fass-klassifikationen 1978. Här systematiserades all kunskap från djurexperimentella, kontrollerade och farmakoepidemiologiska studier till kategorierna A–D (se <www.fass.se>).

En milstolpe i kunskapsutvecklingen kom 1994 med registrering av kvinnans uppgifter om läkemedelsanvändning i tidig graviditet i Medicinska födelseregistret. Härmed finns nu över en miljon graviditeter där ett flertal studier kunnat vidga kunskaperna om eventuella teratogena risker med olika läkemedel. Nästa milstolpe är det individbaserade läkemedelsregistret över receptuttag på apotek, som finns tillgängligt på Socialstyrelsens Epidemiologiska centrum för forskningsändamål. Det startade till slut 2005 efter år av integritetsdiskussioner. Med detta register kan vid behov studier göras där läkemedelsanvändning under hela graviditeten med stor säkerhet kan följas mot Medicinska födelseregistret avseende missbildningar och fostertillväxt. Även långtidsuppföljningar för cancerogenitet blir möjliga. Däremot finns ännu inte hälsoregister där eventuella risker för beteendeteratogenitet (påverkan på hjärnutvecklingen) kan bedömas.

Vem systematiserar denna kunskap för oss och gör den tillgänglig enkelt i vårt möte i mödravården?

Vem har inte ringt eller mejlat till avdelningarna för klinisk farmakologi och tacksamt fått den senaste systematiska översikten över all tillgänglig kunskap i världen om ett läkemedel och dess even-

tuella teratogenitet. Bättre beslutsstöd i mötet med patienten kan man inte tänka sig.

Janusinfo <www.janusinfo.se> har nu tillkommit för stöd i förskrivningsögonblicket. Det är Läke-medelscentrum i Stockholms läns landsting som år 2001 startat denna webbplats med kommersiellt obunden läkemedelsinformation. För graviditet och fosterskador <www.janusinfo.se/gravreg/> svarar Tornblad institutet vid Lunds universitet (professor emeritus Bengt Källén och docent Karin Källén) med årliga systematiska kunskapsöversikter av läkemedelsgrupperna analgetika, antibiotika, antidepressiva, antiemetika, astmaläkemedel, immunosuppressiva medel, allergimedier och magsårsmediciner.

Kronan på verket är att Janusfönstret är en applikation till receptmodulen till datajournalen. För närvarande är Janusfönstret länkat till åtta olika datajournalssystem. Härmed har vi i receptförskrivningsögonblicket direkt tillgänglig information i mötet med patienten.

Janusinfo har blivit en succé. Informationen är kliniskt relevant och uppdaterad.

Databasen är direkt tillgänglig i dialogen med patienten. Inte heller har tillkomsten av Janusinfo minskat förfrågningarna till klinisk farmakologi.

Tvärtom: med ökad informations spridning ökar behovet av ytterligare kunskap. ■

Nya upplagor

Katastrofmedicin. 448 sidor. Tredje upplagan.

Författare: Sten Lennquist, redaktör.

Förlag: Liber, 2009.

ISBN 978-91-47-08481-4.

Prenumerera på Läkartidningen!

Ring 08-790 33 41

Utmanande saklig

Läkartidningen